

ต้นฉบับร่างพระราชบัญญัติ

การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารราชการแผ่นดิน
พ.ศ.

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยกรมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

เหตุผล

เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะโดยการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณะและได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๔๑ และมาตรา ๕๓ ที่บัญญัติรับรองให้บุคคลและชุมชนมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะรวมทั้งสิทธิในการอนุรักษ์ฟื้นฟู จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ประกอบกับมาตรา ๕๖ ซึ่งกำหนดเป็นหน้าที่ของรัฐที่พึงปฏิบัติให้ประชาชนและชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพด้วย รวมทั้งมาตรา ๗๘ กำหนดให้รัฐส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ การจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น รวมถึงตลอดทั้งการจัดการเมืองและการอื่นใดบรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน แต่โดยที่ปัจจุบันยังขาดกฎหมายที่มีประสิทธิผลในการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในกระบวนการนโยบายสาธารณะ รวมทั้งยังขาดกลไกในเชิงสถาบันเพื่อทำให้เกิดกระบวนการงานด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนเพื่อทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นไปอย่างมีความหมายครบถ้วนสมบูรณ์ รวมไปถึงกลไกส่งเสริมสนับสนุนทั้งประชาชนและชุมชน และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อทำให้กระบวนการนโยบายสาธารณะเป็นไปอย่างสร้างสรรคัมและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน ชุมชน และประเทศชาติโดยรวม อันจะเป็นประโยชน์ช่วยจัดปัญหาความเหลื่อมล้ำและความขัดแย้งแตกแยกในสังคมได้ด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ต้นฉบับร่างพระราชบัญญัติ.....ที่มีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.

๒

ร่าง

พระราชบัญญัติ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

พ.ศ.

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งมาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๖๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“นโยบายสาธารณะ” หมายความว่า การจัดทำนโยบาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แผนพัฒนาการเมือง แผนยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาของหน่วยงานรัฐเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน หรือพื้นที่ หรือการออกกฎหรือระเบียบของหน่วยงานของรัฐ และให้หมายความรวมถึงการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใด

“กระบวนการนโยบายสาธารณะ” หมายความว่า การริเริ่ม การให้และรับรู้ข้อมูล การรับฟังความคิดเห็น การร่วมตัดสินใจ การร่วมดำเนินการ การร่วมติดตามประเมินผล และการตรวจสอบการดำเนินนโยบายสาธารณะ

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ แต่ไม่รวมถึงราชการส่วนท้องถิ่น

“ผู้มีส่วนได้เสีย” หมายความว่า ผู้ซึ่งอาจได้รับประโยชน์ ได้รับความเสียหาย หรือได้รับผลกระทบจากนโยบายสาธารณะ

“ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง” หมายความว่า ผู้มีส่วนได้เสีย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรภาคประชาชน ผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชน และบุคคลอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

“การมีส่วนร่วมของประชาชน” หมายความว่า การที่หน่วยงานของรัฐมีดี โอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือผู้มีส่วนได้เสีย ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ

“การสานเสวนา” หมายความว่า กระบวนการที่จัดให้มีการสื่อสารสองทางระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้เสีย กับหน่วยงานของรัฐ เพื่อรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

“การประชาเสวนา” หมายความว่า กระบวนการที่จัดให้มีการสานเสวนากับประชาชนเพื่อให้มีการหาทางออกในประเด็นต่างๆ โดยเฉพาะด้านนโยบายสาธารณะ

“ฉันทามติ” หมายความว่า ผลที่ได้จากการสานเสวนาหรือการประชาเสวนาที่เป็นความเห็นชอบของเสียงส่วนใหญ่ที่ได้ร่วมในการสานเสวนาหรือการประชาเสวนานั้น ซึ่งไม่ได้เป็นผลที่เกิดจากการลงมติหรือการลงคะแนนเสียง และความเห็นชอบดังกล่าวไม่จำเป็นต้องเป็นความเห็นที่เป็นเอกฉันท์

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

“คณะกรรมการสรรหา” หมายความว่า คณะกรรมการสรรหากรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

“รัฐมนตรีเข้าสังกัด” หมายความว่า รัฐมนตรีที่มีหน้าที่กำกับดูแลกิจการหรืองานของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบในการดำเนินนโยบายสาธารณะ

มาตรา ๔ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจในการออกกฎกระทรวง เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๕ ในกรณีที่มีกฎหมายใดบัญญัติเรื่องการมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะไว้ การดำเนินการเรื่องการมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะตามกฎหมายนั้นให้ เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่กรณีที่กฎหมายนั้นได้กำหนดเรื่องการมีส่วนร่วม ของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะไว้โดยเฉพาะและมีมาตรฐานในการดำเนินการไม่ต่ำ กว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑

สิทธิและการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

มาตรา ๖ ประชาชนย่อมมีสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ ทั้งในด้านการให้และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็นหรือให้ ข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทั้งในขั้นตอนการริเริ่มนโยบาย การจัดทำแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม และการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการปฏิบัติ และการติดตาม ประเมินผลตามนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมนั้น

มาตรา ๗ หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในกระบวนการนโยบายสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๘ ให้นำหน่วยงานของรัฐดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ด้วยรูปแบบและวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม ดังต่อไปนี้

- (๑) การให้ข้อมูลและการรับข้อมูลจากประชาชน
- (๒) การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน
- (๓) การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหรือปฏิบัติตามนโยบายสาธารณะ
- (๔) การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะ
- (๕) การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลนโยบายสาธารณะ
- (๖) การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจของหน่วยงานของรัฐ

ต้นฉบับร่างพระราชบัญญัติ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ พ.ศ.

๕

(๑) การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณา แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิก
นโยบายสาธารณะ

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักการพื้นฐานในการมีส่วนร่วมตามที่
คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๘ หน่วยงานของรัฐที่จะกำหนดนโยบายสาธารณะจะต้องจัดให้ผู้มีส่วน
เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนและชุมชนก่อน
เสนอให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการกำหนดนโยบายสาธารณะนั้นอนุมัติหรือให้ความ
เห็นชอบ โดยอาจดำเนินการจัดให้มีการประชาเสวนาเพื่อให้เกิดฉันทามติอย่างกว้างขวางและ
ครอบคลุม โดยเฉพาะในกรณีที่เป็นนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนกลุ่มนั้นๆ

มาตรา ๑๐ เมื่อมีการริเริ่มและจัดทำข้อเสนออันเป็นนโยบายสาธารณะตามมาตรา ๘
เสร็จแล้ว ก่อนนำเสนอให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการกำหนดนโยบายสาธารณะอนุมัติหรือ
ให้ความเห็นชอบ หน่วยงานของรัฐจะต้องนำนโยบายสาธารณะนั้นไปทำการรับฟังความคิดเห็น และ
เมื่อได้มีการอนุมัติหรือให้ความเห็นชอบให้ดำเนินการตามนโยบายสาธารณะนั้นแล้ว อาจจัดให้
ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามนโยบายสาธารณะ รวมทั้งการติดตาม
ประเมินผลนโยบายสาธารณะด้วยก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๑๑ การให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมในการจัดทำนโยบายสาธารณะ การนำ
นโยบายสาธารณะนั้นไปทำการรับฟังความคิดเห็น และการดำเนินการอื่นตามมาตรา ๘ ให้เป็นไป
ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และรูปแบบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๑๒ ก่อนที่หน่วยงานของรัฐจะดำเนินนโยบายสาธารณะที่อาจมีผลกระทบต่อ
ต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือมีผลต่อส่วนได้เสียอื่นของประชาชนหรือ
ชุมชน หน่วยงานของรัฐต้องเปิดเผยข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผล เพื่อให้ประชาชนและชุมชนที่อาจจะ
ได้รับผลกระทบดังกล่าวได้รับทราบ และต้องจัดให้มีการการรับฟังความคิดเห็น และการปรึกษาหารือ
กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องก่อนที่จะตัดสินใจพิจารณาดำเนินนโยบายสาธารณะนั้น

หน่วยงานของรัฐต้องนำผลการรับฟังความคิดเห็นตามวรรคหนึ่งไปใช้ประกอบใน
กระบวนการตัดสินใจดำเนินนโยบายสาธารณะ และต้องหลีกเลี่ยงการดำเนินการที่จะมีผลกระทบต่อ
คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือมีผลต่อส่วนได้เสียอื่นของประชาชนหรือชุมชน
แต่ถ้าเป็นกรณีที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีมาตรการป้องกันหรือ

มาตรการเยียวยาที่เหมาะสมและเป็นธรรม เพื่อชดเชยให้กับผู้ซึ่งได้รับผลกระทบจากการดำเนินการตามนโยบายสาธารณะดังกล่าว

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่จะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ก่อนดำเนินการดังกล่าวหน่วยงานของรัฐจะต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับข้อมูลหรือข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้อย่างทั่วถึงและในระยะเวลาที่เพียงพอ

- (๑)สาระสำคัญของนโยบายสาธารณะ
- (๒) เหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการ
- (๓) สถานที่ วิธีการ ขั้นตอน และระยะเวลาที่จะดำเนินการ
- (๔) ผลกระทบของการดำเนินการ ทั้งผลดีและผลเสียที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งมาตรการป้องกันหรือแก้ไขในกรณีที่เกิดผลเสียหรือผลกระทบ
- (๕) การวิเคราะห์ความคุ้มค่าเมื่อพิจารณาจากผลกระทบตาม (๔)
- (๖) รายละเอียดอื่นที่จะทำให้เกิดความเข้าใจอย่างเพียงพอเกี่ยวกับการดำเนินงาน

ของนโยบายสาธารณะ

การรับฟังความคิดเห็นตามวรรคหนึ่งจะกลายเป็นลายลักษณ์อักษรหรือด้วยวาจาให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

ให้คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดแนวทางของหน่วยงานของรัฐในการจัดหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริง และการเผยแพร่ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงแก่ประชาชนตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่ต้องจัดให้มีการมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรา ๘ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการให้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงตามมาตรา ๑๓ รวมทั้งต้องนำผลการรับฟังความคิดเห็นตามมาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔ ไปใช้ประกอบในกระบวนการตัดสินใจกำหนดอนุมัติ หรือเห็นชอบในนโยบายสาธารณะนั้น

มาตรา ๑๕ เมื่อหน่วยงานของรัฐได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐประกาศการตัดสินใจให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป โดยในประกาศดังกล่าวต้องแสดงถึงเหตุผล ความจำเป็น มาตรการในการป้องกันหรือเยียวยา การแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ความคุ้มค่าของประโยชน์สาธารณะ และทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด ประกาศดังกล่าวต้องโดยเปิดเผยต่อสาธารณะเพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้

ในกรณีที่มีการคัดค้านการดำเนินนโยบายสาธารณะใด หน่วยงานของรัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น และนำความคิดเห็นดังกล่าวไปใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจอีกครั้งหนึ่ง ในการนี้ให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง ด้วย

มาตรา ๑๖ เมื่อได้มีการประกาศตามมาตรา ๑๕ แล้ว หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติและดำเนินกระบวนการนโยบายสาธารณะ ตามที่ได้ประกาศไปแล้ว โดยเคร่งครัด

มาตรา ๑๗ ในระหว่างการดำเนินกระบวนการนโยบายสาธารณะ หน่วยงานของรัฐจะต้องจัดทำรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินนโยบายสาธารณะและเผยแพร่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ

เมื่อดำเนินกระบวนการนโยบายสาธารณะเสร็จสิ้นแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการและเผยแพร่ต่อสาธารณะ

การจัดทำรายงานตามวรรคหนึ่งและวรรคสองเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และมีสาระตามที่คณะกรรมการกำหนด ซึ่งอย่างน้อยต้องจัดทำและเผยแพร่ปีละหนึ่งครั้ง และรายงานดังกล่าวต้องประกอบด้วย

- (๑) การมีส่วนร่วมของประชาชน
- (๒) ผลกระทบที่มีต่อประชาชนและชุมชน
- (๓) มาตรการป้องกันหรือเยียวยา หรือการดำเนินการแก้ไขปัญหาและผลกระทบ

มาตรา ๑๘ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใดเห็นว่่านโยบายสาธารณะใด ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนและชุมชน และมีได้ดำเนินการตามมาตรการป้องกันหรือเยียวยา หรือดำเนินการแก้ไข ปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนั้นสามารถยื่นคำร้องต่อหน่วยงานของรัฐเพื่อ ให้พิจารณาดำเนินการตามมาตรการป้องกันหรือเยียวยา หรือแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดจาก นโยบายสาธารณะนั้นได้

ในกรณีที่การดำเนินการตามนโยบายสาธารณะใดก่อให้เกิดผลกระทบอย่างร้ายแรง ต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใด ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถยื่นคำร้องต่อหน่วยงานของรัฐเพื่อให้ทบทวนหรือยกเลิกนโยบายสาธารณะนั้นได้

หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่พิจารณาดำเนินการตามคำร้องตามวรรคหนึ่ง และวรรคสอง โดยไม่ชักช้า ในการนี้อาจแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาและหาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหานั้นได้

หน่วยงานของรัฐพึงจัดให้มีการดำเนินการตามมาตรา ๘ (๗) โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมได้ตามรูปแบบ วิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๑๘ ในกรณีที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินกระบวนการนโยบายสาธารณะยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการว่าได้รับผลกระทบจากการดำเนินกระบวนการนโยบายเกินกว่าที่ได้ประกาศไว้ตามมาตรา ๑๕ ถ้าคณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่าการนำคดีขึ้นสู่ศาลจะเป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นด้วย คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานของสำนักงานซึ่งมีคุณวุฒิ ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางนิติศาสตร์เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองสิทธิของประชาชน โดยให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองสิทธิของประชาชนมีอำนาจดำเนินคดีตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

ในการดำเนินคดีในศาล ให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองสิทธิของประชาชนมีอำนาจฟ้องเรียกค่าเสียหายแทนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ยื่นคำร้องขอต่อคณะกรรมการได้ด้วย และในการนี้ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง ทั้งนี้ ก่อนการดำเนินคดีในศาล อาจจัดกระบวนการประชาเสวนาเพื่อให้เกิดข้อยุติในลักษณะของฉันทามติก่อนก็ได้

มาตรา ๒๐ ผู้ใดขัดขวางมิให้มีการดำเนินการมีส่วนร่วมตามที่กำหนดในกฎหมายฉบับนี้ ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินสองหมื่นบาท

หมวด ๒

คณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

มาตรา ๒๑ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ” ประกอบด้วย

- (๑) นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธาน
- (๒) ประธานสภาพัฒนาการเมืองหรือผู้แทน ผู้อำนวยการสำนักงานประมาทหรือผู้แทน และปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือผู้แทน เป็นกรรมการ
- (๓) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนหนึ่งคนซึ่งมาจากการเลือกกันเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด เป็นกรรมการ
- (๔) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ที่ได้รับการสรรหาจากนักวิชาการ ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน จำนวนสองคน เป็นกรรมการ

(๕) ผู้แทนจากภาคประชาชนซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ได้รับสรรหาจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน จำนวนหกคน เป็นกรรมการ

ให้เลขาธิการเป็นเลขานุการคณะกรรมการ และให้เลขาธิการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของสำนักงานไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๒๒ กรรมการตามมาตรา ๒๑ (๔) และ (๕) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์
- (๓) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๔) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (๕) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้ทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (๖) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น
- (๗) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ องค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (๘) ไม่เป็นเจ้าหน้าที่หรือผู้มีตำแหน่งใด ในพรรคการเมือง

มาตรา ๒๓ การสรรหากรรมการตามมาตรา ๒๑ (๔) และ (๕) ให้ดำเนินการโดยคณะกรรมการสรรหาซึ่งประกอบด้วย ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ให้คณะกรรมการสรรหาประชุมกันเองเพื่อเลือกกรรมการสรรหาคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการสรรหา และให้เลขาธิการเป็นเลขานุการคณะกรรมการสรรหา

ให้สำนักงานทำหน้าที่เป็นหน่วยงานเลขานุการในการดำเนินการสรรหา

มาตรา ๒๔ ให้คณะกรรมการสรรหากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหากรรมการตามมาตรา ๒๑ (๔) และ (๕) โดยคำนึงถึงตัวแทนของประชาชนกลุ่มต่างๆ เช่น เกษตร แรงงาน องค์กรภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคเอกชน ภาคบริการ องค์กรวิชาชีพ และสื่อมวลชน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสัดส่วนระหว่างหญิงและชายด้วย

ก่อนที่กรรมการตามมาตรา ๒๑ (๔) หรือ (๕) แล้วแต่กรณี จะครบวาระดำรงตำแหน่ง ไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ให้คณะกรรมการสรรหาคำเนินการสรรหากรรมการตามมาตรา ๒๑ (๔) หรือ (๕) จากผู้ที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๒ เพื่อเสนอให้นายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง

ในกรณีที่มีกรรมการเหลืออยู่ไม่ครบตามองค์ประกอบหรือจำนวนที่กำหนด ให้กรรมการเท่าที่มีอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ เว้นแต่มีกรรมการเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวน กรรมการทั้งหมด ให้ดำเนินการสรรหาและแต่งตั้งให้ครบตามจำนวนต่อไป

มาตรา ๒๕ กรรมการตามมาตรา ๒๑ (๓) (๔) และ (๕) มีวาระการดำรงตำแหน่ง กราวละสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระมิได้

มาตรา ๒๖ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการตามมาตรา ๒๑ (๓) (๔) และ (๕) พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๒

(๔) กรรมการไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการที่มีอยู่มีมติให้พ้นจากตำแหน่ง เพราะเหตุมีความประพฤติเสื่อมเสียในการปฏิบัติหน้าที่

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้กรรมการเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป และให้ถือว่า คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการเท่าที่มีอยู่

มาตรา ๒๗ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ประธานสภาพัฒนาการเมืองเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานสภาพัฒนาการเมือง ไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้พยายามใช้กระบวนการเพื่อให้เกิดฉันทามติแทน การลงคะแนนก่อน เพื่อให้เกิดการรับฟังซึ่งกันและกัน และเกิดความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ แต่หากไม่อาจใช้กระบวนการดังกล่าวได้ ให้วินิจฉัยชี้ขาดโดยถือเอาเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่ง ให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีก เสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๒๘ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

ต้นฉบับร่างพระราชบัญญัติ..... เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ น.ด.....

๑๑

(๑) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย และวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น

(๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ

(๓) กำหนดขอบเขต ประเภท ชนิด และลักษณะของนโยบายสาธารณะที่อยู่ภายใต้บังคับพระราชบัญญัตินี้

(๔) กำหนดหลักการพื้นฐานในการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้หน่วยงานของรัฐออกกฎ ระเบียบ แนวทาง หรือดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ

(๕) เสนอแนะหน่วยงานของรัฐในการตราและการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือระเบียบของหน่วยงานของรัฐ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย กฎ หรือระเบียบดังกล่าว

(๖) เสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรีในการตรากฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้

(๗) สนับสนุนและให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ

(๘) ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนหรือองค์กรทางสังคม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง เพิ่มเครือข่าย และพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน

(๙) ให้คำปรึกษาหรือให้ความช่วยเหลือประชาชนในการใช้สิทธิ เพื่อดำเนินคดีทางศาล ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐมิได้ปฏิบัติตามหลักการที่คณะกรรมการกำหนด หรือมิได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะ และในกรณีที่เห็นสมควร คณะกรรมการอาจเสนอเรื่องพร้อมความเห็น ไปยังหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง หรือใช้สิทธิทางศาลแทนประชาชนได้

(๑๐) จัดทำรายงานการประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ และเผยแพร่ต่อสาธารณะอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

(๑๑) แต่งตั้งคณะกรรมการ และคณะทำงาน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการและคณะทำงานดังกล่าว

(๑๒) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

มาตรา ๒๕ เมื่อคณะกรรมการได้กำหนดหลักการพื้นฐานในการมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรา ๒๔ (๔) แล้ว ให้แจ้งให้หน่วยงานของรัฐทราบเพื่อพิจารณาทบทวน แก้ไขปรับปรุง หรือยกเลิกกฎหรือระเบียบของหน่วยงานของตนให้สอดคล้องกับหลักการพื้นฐานดังกล่าว ในการนี้หน่วยงานของรัฐอาจขอหารือหรือขอคำแนะนำจากคณะกรรมการได้

มาตรา ๓๐ เบื้องประชุมและประโยชน์ตอบแทนอื่นของกรรมการและอนุกรรมการให้เป็นไปตามที่นายกรัฐมนตรีกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

มาตรา ๓๑ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้คณะกรรมการมีอำนาจเรียกบุคคลใดมาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็น หรือให้ส่งเอกสาร หลักฐานใดๆ รวมทั้งอาจขอตรวจดูเอกสารหลักฐานที่อยู่ในครอบครอง ณ ที่ทำการหรือในหน่วยงานได้

หมวด ๓

สำนักงานคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

มาตรา ๓๒ ให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะขึ้นเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล แต่ไม่ได้เป็นส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ

มาตรา ๓๓ กิจการของสำนักงานไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน แต่พนักงานและลูกจ้างของสำนักงานต้องได้รับประโยชน์ตอบแทนไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

มาตรา ๓๔ ให้สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) รับผิดชอบงานธุรการและงานวิชาการของคณะกรรมการ

(๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินนโยบายสาธารณะ

(๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐในการให้ความรู้ในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบายสาธารณะ

(๔) ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์และวิจัยเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินนโยบายสาธารณะ

(๕) รับเรื่องร้องทุกข์จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินนโยบายสาธารณะ

(๖) ดำเนินการเผยแพร่ผลงานวิชาการ และให้ความรู้และการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินนโยบายสาธารณะแก่หน่วยงานของรัฐและประชาชน

(๗) ติดตามและประเมินการดำเนินนโยบายสาธารณะของหน่วยงานของรัฐ

(๘) ถือกรรมสิทธิ์ มีสิทธิครอบครอง และมีทรัพย์สินต่าง ๆ

(๙) ก่อตั้งสิทธิหรือทำนิติกรรมใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สิน

(๑๐) จัดทำรายงานประจำปีแสดงผลงานและอุปสรรคในการดำเนินงานของคณะกรรมการและสำนักงานเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

(๑๑) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายอื่น หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๓๕ ทูนและทรัพย์สินในการดำเนินงานของสำนักงาน ประกอบด้วย

(๑) เงินที่รัฐจ่ายให้เป็นทุนประเดิม

(๒) เงินอุดหนุนรายปีที่รัฐบาลจัดสรรให้ตามความเหมาะสม

(๓) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้

(๔) ค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทน ค่าบริการ หรือรายได้อื่นจากการดำเนินงาน

(๕) ดอกผลหรือเงินรายได้จากทรัพย์สินของสำนักงาน

เงินทุนประเดิมตาม (๑) และเงินอุดหนุนรายปีตาม (๒) รัฐบาลพึงจัดสรรให้โดยตรงเป็นจำนวนที่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินการให้บรรลุผลตามพันธกิจของคณะกรรมการและสำนักงาน

มาตรา ๓๖ บรรดารายได้ทั้งปวงที่สำนักงานได้รับจากการดำเนินงานในแต่ละปี ให้ตกเป็นของสำนักงานเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการดำเนินงานและค่าภาระต่าง ๆ ที่เหมาะสม เช่น ค่าบำรุงรักษาและค่าเสื่อมราคา เบี้ยประชุมและประโยชน์ตอบแทนของคณะกรรมการ คณะกรรมการสรรหา คณะอนุกรรมการ เลขานุการ พนักงานและลูกจ้างของสำนักงาน เงินสมทบกองทุนเพื่อการสวัสดิการและการสงเคราะห์ และเงินสำรองเพื่อใช้จ่ายในกิจการของสำนักงานหรือการอื่น

รายได้ตามวรรคหนึ่งไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

มาตรา ๓๗ ทรัพย์สินของสำนักงานไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี และบุคคลใดจะขกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้กับสำนักงานในเรื่องทรัพย์สินของสำนักงานมิได้

มาตรา ๓๘ ให้สำนักงานมีเลขธิการคนหนึ่งซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากบุคคลที่ คณะกรรมการคัดเลือก

มาตรา ๓๙ เลขธิการต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่เกินหกสิบปีบริบูรณ์
- (๓) สามารถทำงานให้สำนักงานได้เต็มเวลา
- (๔) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๕) ไม่เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต
- (๖) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกไม่ว่าจะได้รับการนิโทษจำคุกจริงหรือไม่ เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือพ้นโทษหรือพ้นระยะเวลาการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษแล้ว

(๗) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของ ส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น

(๘) ไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น เว้นแต่จะได้ออกจากตำแหน่งมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

(๙) ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐหรือ รัฐวิสาหกิจ หรือจากหน่วยงานของเอกชน เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

มาตรา ๔๐ เลขธิการมีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี และอาจได้รับการ แต่งตั้งใหม่ได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

มาตรา ๔๑ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ เลขธิการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ดาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๓๙
- (๔) เป็นผู้มีส่วนได้เสียตามมาตรา ๔๘
- (๕) คณะกรรมการมีมติให้ออกเพราะบกพร่องต่อหน้าที่ ทุจริตต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ

ต้นฉบับร่างพระราชบัญญัติ.....พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.

๑๕

มาตรา ๔๒ ให้เลขาธิการเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานและลูกจ้าง และรับผิดชอบในการดำเนินกิจการทั้งปวงของสำนักงาน

ในการบริหารกิจการทั้งปวงของสำนักงาน เลขาธิการต้องรับผิดชอบต่อคณะกรรมการ

มาตรา ๔๓ ให้มีรองเลขาธิการตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนดเพื่อช่วยเลขาธิการในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่เลขาธิการมอบหมาย

มาตรา ๔๔ เลขาธิการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) บรรจุ แต่งตั้ง ถอดถอน เลื่อน ลด ตัดเงินเดือนหรือค่าจ้าง ลงโทษทางวินัย พนักงานและลูกจ้าง ตลอดจนให้พนักงานหรือลูกจ้างออกจากตำแหน่ง ทั้งนี้ ตามข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด แต่ถ้าเป็นพนักงานตำแหน่งรองเลขาธิการ ผู้บริหารระดับสูง และผู้ตรวจสอบภายใน ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการก่อน

(๒) วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสำนักงาน โดยไม่ขัดหรือแย้งกับข้อบังคับหรือระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด หรือมติของคณะกรรมการ

มาตรา ๔๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ เลขาธิการจะมอบอำนาจให้รองเลขาธิการหรือพนักงานกระทำการแทนได้ตามข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด

ให้ผู้ได้รับมอบอำนาจตามวรรคหนึ่งมีอำนาจหน้าที่อย่างเดียวกับเลขาธิการในเรื่องที่ได้รับมอบอำนาจนั้น

มาตรา ๔๖ ในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้เลขาธิการเป็นผู้แทนสำนักงาน ในการนี้เลขาธิการจะมอบอำนาจให้บุคคลใดกระทำการแทนก็ได้ตามข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๔๗ ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งรองเลขาธิการคนหนึ่งเป็นผู้รักษาการแทนเลขาธิการ ในกรณีที่ไม่มีรองเลขาธิการหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งพนักงานของสำนักงานคนหนึ่งเป็นผู้รักษาการแทนเลขาธิการ

ให้ผู้รักษาการแทนเลขาธิการตามวรรคหนึ่งมีอำนาจหน้าที่อย่างเดียวกับเลขาธิการ

มาตรา ๔๘ เลขธิการต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียในสัญญากับสำนักงานหรือในกิจการที่กระทำกับสำนักงาน ไม่ว่าจะโดยตรงหรือทางอ้อม เว้นแต่เป็นเพียงผู้ถือหุ้นเพื่อประโยชน์ในการลงทุนโดยสุจริตในนิติบุคคลที่กระทำการอันมีส่วนได้เสียเช่นว่านั้นไม่เกินจำนวนตามข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่บุพการี คู่สมรส ผู้สืบสันดานของเลขธิการ หรือบุพการีของคู่สมรสของเลขธิการกระทำการตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเลขธิการมีส่วนได้เสียในกิจการของสำนักงาน

มาตรา ๔๙ เงินเดือนและประโยชน์ตอบแทนอื่นของเลขธิการให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๕๐ ในวาระเริ่มแรกให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะประกอบด้วยกรรมการตามมาตรา ๒๑ (๑) และ (๒) โดยให้ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นเลขานุการคณะกรรมการ

มาตรา ๕๑ ให้คณะกรรมการสรรหาคำเนินการสรรหาและคัดเลือกกรรมการตามมาตรา ๒๑ (๔) และ (๕) ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๕๒ ให้ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปฏิบัติหน้าที่เลขธิการสำนักงานคณะกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะตามพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีการแต่งตั้งเลขธิการตามมาตรา ๓๘ ซึ่งต้องไม่เกิน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

สรุปสาระสำคัญ

ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.

(วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๑)

ต้นฉบับร่างพระราชบัญญัติ หลักการร่างของพรรคการเมืองคอมมิวนิสต์ในสภาวการณ์ พ.ศ.

สรุปสาระสำคัญ

ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.

เพื่อให้กระบวนการนโยบายสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นดำเนินการไปได้อย่างสร้างสรรค์และก่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชน ชุมชน และประเทศชาติโดยรวมอย่างแท้จริง การมีกฎหมายกลางว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ แนวทาง รวมทั้งวิธีการดำเนินการต่างๆ เพื่อให้ประชาชนและชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ทั้งนี้ ตามเจตนารมณ์และหลักการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดไว้ นับว่าเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) หรือ ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) สำหรับยุคแห่งการปฏิรูปประเทศไทยในขณะนี้

ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. มีหลักการและสรุปสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(1) ขอบเขตและสถานะกฎหมาย

(1.1) ขอบเขตของกฎหมาย ยึดกรอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 41 มาตรา 43 ประกอบมาตรา 57 และ มาตรา 78 กล่าวคือ

มาตรา 41 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐ เสนอเรื่องราวร้องทุกข์และได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว และฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

มาตรา 43 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ, จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ, เข้าชื่อขึ้นเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรืองดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน และได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ในขณะที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการดังกล่าวในมาตรา 57 ทั้งนี้ โดยเน้นย้ำให้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน และชุมชนได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วย

มาตรา 78 รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ การจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจอธิรัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมตลอดทั้งการตัดสินใจทางการเมืองและการอื่นใดบรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน

ต้นฉบับร่างพระราชบัญญัติ.....

ทุกที่ไว้พร้อมของไปรษณีย์ไปรษณีย์ในพระราชกรณียกิจ

(1.2) เป็นกฎหมายกลางว่าด้วยสิทธิและการมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะของประชาชน

กำหนดรับรองสิทธิและการมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะของประชาชน โดยมีบทบัญญัติในหมวด 1 กำหนดแนวทางและวิธีปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะด้วยรูปแบบ และวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม

ในการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐนั้น ให้เป็นไปตามหลักการ มาตรฐานหรือองค์ประกอบพื้นฐานตามที่กฎหมายฉบับนี้กำหนด รวมทั้งหลักการพื้นฐานในการมีส่วนร่วมซึ่งคณะกรรมการฯ กำหนดขึ้น ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐสามารถขอปรึกษาหารือหรือขอคำแนะนำจากคณะกรรมการฯ เกี่ยวกับการตรากฎหมาย กฎหรือระเบียบ รวมทั้งการทบทวน แก้ไขปรับปรุง หรือยกเลิกกฎหรือระเบียบของหน่วยงานได้

เพื่อให้การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และมีคุณค่า มีความหมายกฎหมายฉบับนี้ให้ความสำคัญกับการทำให้ประชาชนและชุมชนได้รับรู้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะทั้งหลายได้อย่างง่ายและครบถ้วน ในช่วงเวลาที่เหมาะสม อีกทั้งยังกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องนำผลจากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและชุมชนไปใช้ประกอบในกระบวนการตัดสินใจกำหนด อนุมัติ หรือเห็นชอบในนโยบายสาธารณะ ตามมาตรา 12 มาตรา 13 และมาตรา 14 และเพื่อความโปร่งใส กำหนดให้มีการประกาศการตัดสินใจให้ประชาชนทราบพร้อมเหตุผล ความจำเป็น มาตรการในการป้องกันหรือเยียวยา การแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ความคุ้มค่าของประโยชน์สาธารณะ และทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดด้วย ตามมาตรา 15

(2) หลักเกณฑ์และขอบเขตนโยบายสาธารณะ

กำหนดนิยามความหมายคำว่า “นโยบายสาธารณะ” เพื่อความชัดเจนและเข้าใจได้โดยง่ายทั้งต่อเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ และประชาชนและชุมชน โดยมีความหมายครอบคลุมนโยบายสาธารณะดังนี้

(2.1) นโยบาย ยกเว้น นโยบายทางการเมืองที่รัฐบาลแถลงต่อรัฐสภา เนื่องจากรัฐบาลต้องรับผิดชอบทางการเมืองต่อรัฐสภาอยู่แล้ว

(2.2) แผนงาน ในระดับต่างๆ ได้แก่

(2.2.1) ระดับชาติ คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แผนพัฒนาการเมือง และแผนยุทธศาสตร์ ยกเว้น แผนบริหารราชการแผ่นดิน

(2.2.2) ระดับภูมิภาค คือ แผนพัฒนาจังหวัด

(2.2.3) ระดับหน่วยงาน คือ แผนพัฒนาของหน่วยงานต่างๆ เช่น แผนพัฒนาพลังงาน แผนพัฒนาที่ดิน แผนพัฒนาการเกษตร ผังเมือง เป็นต้น

(2.2.4) การออกกฎหรือระเบียบของหน่วยงานของรัฐ

(2.2.5) โครงการ หรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใด

คั่นฉบับร่างพระราชบัญญัติ.....^{ตราขึ้นโดยคณะรัฐมนตรี}

นอกจากนี้ กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดให้ประชาชนและชุมชนมีสิทธิและส่วนร่วมได้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการนโยบายสาธารณะ โดยกำหนดในนิยามความหมายของคำว่า “กระบวนการนโยบายสาธารณะ” หมายความว่า การริเริ่ม การให้และรับข้อมูล การรับฟังความคิดเห็น การร่วมตัดสินใจ การร่วมดำเนินการ การร่วมติดตามประเมินผล และการตรวจสอบการดำเนินนโยบายสาธารณะ ส่วนจะมีส่วนร่วมในระดับใด ในขั้นตอนไหน ด้วยวิธีการอย่างไรก็เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

“หน่วยงานของรัฐ” ที่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายฉบับนี้ ได้แก่ ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นใดของรัฐ

(3) สถาบันหรือกลไกเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ มีดังต่อไปนี้

(3.1) สถาบันหรือกลไกระดับชาติ ได้แก่ คณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

โครงสร้าง องค์ประกอบ รวมถึงคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามเป็นไปตามที่กำหนดในหมวด 2 เพื่อเป็นสถาบันหรือกลไกระดับชาติ ประธานกรรมการฯ จึงได้แก่นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย และสัปดาห์ของกรรมการทั้งหมด 12 คน นั้น จำนวนครึ่งหนึ่ง คือ 6 คนเป็นผู้แทนจากภาคประชาชน 4 คน และผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ และอีก 2 คนเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ตามมาตรา 21

ทั้งนี้ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นนักวิชาการผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน จำนวน 2 คน และกรรมการ ซึ่งเป็นผู้แทนจากภาคประชาชน 6 ที่เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน 6 คน มีกระบวนการสรรหาและแต่งตั้งซึ่งรับผิดชอบโดย คณะกรรมการสรรหากรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ตามที่กฎหมายกำหนด

คณะกรรมการสรรหาฯ ประกอบด้วย ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งนี้ ให้กรรมการเลือกตนเอง 1 คน เป็นประธานกรรมการ และให้เลขาธิการเป็นเลขานุการคณะกรรมการสรรหาฯ

คณะกรรมการสรรหาฯ มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาสรรหา และคัดเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและกรรมการจากภาคประชาชน ซึ่งสามารถพิจารณาหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนจากภาคประชาชนได้ โดยพิจารณาจากความเชี่ยวชาญ สาขาวิชาชีพ หรือสังกัดองค์กรได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อให้ครอบคลุมประชาชนทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง และเกิดความยืดหยุ่นในทางปฏิบัติ จึงมิได้ระบุกลุ่มตัวแทนภาคประชาชนไว้ในกฎหมายโดยตรง แต่กำหนดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการสรรหาฯ กำหนด โดยให้คำนึงถึงตัวแทนของประชาชนกลุ่มต่างๆ เช่น เกษตรกร แรงงาน องค์กรภาคประชาสังคม (Civil Society Organization) องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ภาคเอกชน (Private Sector) ภาคบริการ องค์กรวิชาชีพ และสื่อมวลชน อีกทั้งโดยคำนึงถึงสัดส่วนหญิงชายด้วย

ต้นฉบับร่างพระราชบัญญัติ.....หรือสำนักงานของไปรษณีย์ในกรุงเทพมหานครไปรษณีย์โทรเลข

บทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบาย
สาธารณะ

คณะกรรมการฯ มีบทบาทอำนาจหน้าที่หลักคือในการกำหนดหลักเกณฑ์ แนวทาง รวมทั้งหลักการ
พื้นฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐ
ดำเนินการ รวมไปถึงกำกับ แนะนำช่วยเหลือ สนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน
ซึ่งเป็นบทบาทในเชิงนโยบายมากกว่าลงไปปฏิบัติหรือจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง ดังนี้

(1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย และวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น

(2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง
การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ

(3) กำหนดขอบเขต ประเภท ชนิด ลักษณะของนโยบายสาธารณะที่อยู่ภายใต้บังคับ
พระราชบัญญัตินี้

(4) กำหนดหลักการพื้นฐานในการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้หน่วยงานของรัฐออกกฎ
ระเบียบ แนวทาง หรือดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ

(5) เสนอแนะการปรับปรุง การตรากฎหมายหรือระเบียบของหน่วยงานของรัฐ เพื่อส่งเสริม
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายหรือระเบียบดังกล่าว

(6) สนับสนุนและให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการส่งเสริมและ
สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ

(7) ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชน หรือองค์กรทางสังคม เพื่อเสริมสร้างความ
เข้มแข็ง เพิ่มเครือข่ายและพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน

(8) ให้คำปรึกษาหรือให้ความช่วยเหลือประชาชนในการใช้สิทธิ เพื่อดำเนินคดีทางศาล ในกรณี
ที่หน่วยงานของรัฐมิได้ปฏิบัติตามหลักการที่คณะกรรมการกำหนด หรือมิได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วน
ร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ทั้งนี้ ในกรณีเห็นสมควร คณะกรรมการอาจเสนอเรื่องไปยังหน่วยงาน
ของรัฐที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการใช้สิทธิทางศาลแทนประชาชนได้

(9) จัดทำรายงานการประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ
เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ และเผยแพร่ต่อสาธารณะอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

(10) แต่งตั้งและกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน
เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(11) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นซึ่งกำหนดให้เป็น
อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

เมื่อคณะกรรมการได้กำหนดหลักการพื้นฐานในการมีส่วนร่วมของประชาชนแล้ว ให้แจ้งไปยัง
หน่วยงานของรัฐเพื่อพิจารณาทบทวน แก้ไข ปรับปรุง หรือยกเลิกกฎหรือระเบียบที่มีอยู่แล้วให้สอดคล้องกับ

ต้นฉบับร่างพระราชบัญญัติ.....มาตรา ๑๖ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๕๐

หลักการพื้นฐานดังกล่าว กรณีที่มีปัญหาหรือข้อสงสัยหน่วยงานของรัฐอาจขอหารือ หรือขอคำแนะนำจาก คณะกรรมการได้

นอกจากอำนาจหน้าที่หลักตามข้อ (1) – (8) และอำนาจหน้าที่เสริมตามข้อ (9) – (11) ดังกล่าวข้างต้น แล้ว คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่อื่นๆ อีก เช่น

- พิจารณาคัดเลือกบุคคลเพื่อเสนอให้นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นเลขาธิการ
- พิจารณาและมีมติให้เลขาธิการพ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากบกพร่องหรือทุจริตต่อหน้าที่ ประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ
- รับผิดชอบดูแลการบริหารงานของเลขาธิการ
- กำหนดอัตราเงินเดือนและประโยชน์ตอบแทนอื่นของเลขาธิการ

อนึ่ง เพื่อให้การแสดงบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบรรลุผลสำเร็จได้ จึงกำหนดให้ คณะกรรมการมีอำนาจเรียกให้ส่งเอกสารหลักฐาน หรือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำหรือชี้แจง และอาจขอตรวจดู เอกสารหลักฐานในที่ทำการหรือในหน่วยงานใดๆ ได้

(3.2) สถาบันหรือกลไกปฏิบัติการ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนใน กระบวนการนโยบายสาธารณะ

สำนักงานคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ตามที่ กำหนดในหมวด 3 เพื่อให้มีบุคลากรและทรัพยากรในการปฏิบัติงานตามกรอบที่กฎหมายกำหนด ซึ่งกฎหมายฉบับนี้กำหนดโครงสร้างสำนักงานฯ ให้เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล เพื่อความ กล่องตัวและยืดหยุ่น และประสิทธิภาพประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน โดยมี “เลขาธิการ” ซึ่งนายกรัฐมนตรี แต่งตั้งจากบุคคลที่คณะกรรมการฯ คัดเลือก ภายในกรอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามที่กฎหมายกำหนดไว้

ในการนี้ กำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานไว้ตามมาตรา 34

(3.3) หลักประกันในด้านงบประมาณดำเนินการ

เพื่อให้สามารถดำเนินการได้บรรลุเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ มีบทกำหนดเรื่องทุนและ ทรัพย์สินในการดำเนินงานไว้ในมาตรา 35 มาตรา 36 และมาตรา 37 โดยที่รัฐบาลต้องจัดสรรงบประมาณให้ โดยตรง เป็นจำนวนที่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินการให้บรรลุผลตามพันธกิจ ทุนประเดิม หรือเงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้ถือเป็นรายได้หลักที่จะใช้จ่ายในการดำเนินงาน และยังมีรายได้จากส่วน อื่นๆ อีกด้วย ทั้งนี้ รายได้นี้ไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน อีกทั้ง ทรัพย์สินของสำนักงานไม่อยู่ในความ รับผิดชอบการบังคับคดี และบุคคลใดจะขยักอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้มิได้ ซึ่งระบบการจัดสรรทุนและ ทรัพย์สินดังกล่าว สอดคล้องกับกรอบวินัยทางการเงินการคลังของประเทศ อีกทั้งสอดคล้องกับหลักความ รับผิดชอบ โปร่งใส และตรวจสอบได้ในการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ซึ่งการเสนอของงบประมาณต้องจัดทำ โครงการหรือแผนงาน พร้อมทั้งระบุงบประมาณที่ต้องการเสนอต่อรัฐบาล และต้องมีการจัดทำรายงานผล การปฏิบัติงานเผยแพร่ต่อสาธารณะด้วย

(3.4) กลไกกลองโฆฆต่อกรณีขัดขวางการมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

ต้นฉบับร่างพระราชบัญญัติ.....ครุภัณฑ์ของโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา น.ด...

เพื่อให้การบังคับใช้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ดังกล่าว จึงกำหนดให้มีโทษสำหรับ “ผู้ขัดขวางมิให้มีการดำเนินการมีส่วนร่วม” ต้องระวางโทษปรับทางปกครอง ไม่เกิน 20,000 บาท

อย่างไรก็ตาม หากมีการดำเนินการใดอันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายอื่น เช่น กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่ง กฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง รวมทั้งการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของกฎระเบียบ และหรือการกระทำของหน่วยงานของรัฐ ให้สอดคล้องกับกฎหมายนี้ด้วย

กล่าวโดยสรุป ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. มีเจตนารมณ์ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะอย่างแท้จริง โดยกำหนดรับรองสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชนในขณะเดียวกันกำหนดหลักเกณฑ์ แนวทาง รวมทั้งวิธีการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐให้ชัดเจน อีกทั้งกำหนดให้มีสถาบันและกลไกทั้งในระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และมีมาตรการที่มุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน มีทรัพยากรที่เหมาะสมและเพียงพอสำหรับปฏิบัติงานทั้งในส่วนของคุณภาพ และงบประมาณ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายคือการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีคุณภาพ สร้างสรรค์ และมีความหมาย (Meaningful Participation)

ข้อเด่นร่างพระราชบัญญัติฯ มีดังนี้

ประการแรก เป็นกฎหมายกลางว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งมุ่งส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ (Promote Participation in Policy Process)

ทั้งนี้ ในกรณีที่มีกฎหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเป็นการเฉพาะอยู่แล้ว หากกฎหมายดังกล่าวมีหลักเกณฑ์ที่มีมาตรฐานในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนสูงกว่ากฎหมายฉบับนี้ก็ให้บังคับตามกฎหมายเฉพาะนั้นๆ แต่ถ้ามีมาตรฐานการมีส่วนร่วมน้อยกว่าก็ให้บังคับตามกฎหมายฉบับนี้

การมีกฎหมายกลางเช่นนี้ ทำให้ระบบการบังคับใช้และการตีความกฎหมายเป็นเอกภาพและสอดคล้องกับเจตนารมณ์อันแท้จริง ซึ่งหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านการมีส่วนร่วมสามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง เพราะมีกฎหมายกำหนดและให้อำนาจไว้โดยชัดแจ้ง ซึ่งในอดีตนั้นไม่มีกฎหมายว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรง แม้มีความพยายามร่างและนำเสนอเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาจำนวนมากก็ตาม

ประการที่สอง กำหนดหลักการพื้นฐานในการมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะ และกำหนดกระบวนการ ขั้นตอน และแนวทางการปฏิบัติ โดยกำหนดไว้ในกฎหมายฉบับนี้ และให้คณะกรรมการฯ พิจารณากำหนดหลักการดังกล่าวได้ด้วย ทำให้หน่วยงานของรัฐ ประชาชน รวมทั้งกลไกในกระบวนการมีส่วนร่วมดำเนินการได้อย่างถูกต้อง หากละเลยหรือดำเนินการไม่ถูกต้องอาจถูกทักท้วงและเรียกร้องให้ดำเนินการให้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดได้

หน่วยงานของรัฐกำหนดกฎ ระเบียบ วิธีการหรือดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมอันเป็นกฎเกณฑ์การปฏิบัติภายในได้เอง ทำให้สามารถปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบได้อย่างถูกต้อง

บทบัญญัติร่างพระราชบัญญัติ.....^{นศ. 1 ของประเทศใน ค.ศ. พ.ศ. ๒๕๖๓}

ครอบคลุม และเหมาะสมกับแต่ละกรณี ทั้งนี้ ตามหลักการพื้นฐานในการมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบาย โดยที่หน่วยงานของรัฐอาจขอปรึกษาหารือหรือคำแนะนำจากคณะกรรมการฯ ในการดำเนินการดังกล่าวได้

ประการที่สาม สร้างสมดุลในการใช้อำนาจกำหนดนโยบายสาธารณะ กล่าวคือ แม้ว่ารัฐบาลรวมถึงหน่วยงานของรัฐต่างๆ มีความชอบธรรมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ แต่การกำหนดนโยบายสาธารณะนั้น จำเป็นต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย เนื่องจากต้องยึดประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติโดยรวมเป็นหลัก และต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนและชุมชนในด้านต่างๆ หากจำเป็นต้องดำเนินนโยบายสาธารณะและมีผลกระทบหรือก่อให้เกิดความเสียหาย ต้องมีมาตรการเยียวยาและชดเชยอย่างเป็นธรรม

ประการที่สี่ กำหนดมาตรการสนับสนุนช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐและประชาชนเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลมากที่สุด ดังนี้

(1) ให้คำปรึกษาแนะนำ และเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐในการตราหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ หรือระเบียบ รวมทั้งสนับสนุนและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน

(2) กำหนดให้มีการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและเพียงพอแก่ประชาชน เพื่อให้การมีส่วนร่วมเป็นไปอย่างมีคุณภาพ และให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง เพิ่มเครือข่ายและพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน

(3) กำหนดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินนโยบายสาธารณะ โดยแต่งตั้งเจ้าหน้าที่คุ้มครองสิทธิของประชาชน เพื่อให้ความช่วยเหลือในการดำเนินคดี

ประการที่ห้า นอกจากกำหนดหลักการ กระบวนการ รูปแบบและแนวทางการมีส่วนร่วมไว้ในกฎหมายดังกล่าวมาแล้วข้างต้น และกำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจในการกำหนดหลักการพื้นฐานในการมีส่วนร่วมแล้ว เพื่อให้การบังคับใช้เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยที่ได้กำหนดรูปแบบ และวิธีการมีส่วนร่วมในระดับต่างๆ ไว้ชัดเจน ดังนี้

- (1) การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเพียงพอ ดังเช่นที่กำหนดไว้ใน มาตรา 8 (๑) มาตรา 12 มาตรา 13 มาตรา 14 มาตรา 15 มาตรา 16
- (2) การมีส่วนร่วมในการรับข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ดังเช่นที่กำหนดไว้ใน มาตรา 8 (2) มาตรา 10 มาตรา 12 มาตรา 13 มาตรา 15
- (3) การมีส่วนร่วมในการจัดทำหรือปฏิบัติตามนโยบายสาธารณะ มาตรา 8 (3) ดังเช่นที่กำหนดไว้ใน มาตรา 10
- (4) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะ ดังเช่นที่กำหนดไว้ใน มาตรา 8 (4) มาตรา 12 มาตรา 14 มาตรา 15 วรรคสอง
- (5) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลนโยบายสาธารณะ ดังเช่นที่กำหนดไว้ใน มาตรา 8 (5) มาตรา 10 มาตรา 17

ต้นฉบับร่างพระราชบัญญัติ.....^{กรณีร่างของปลัดอยู่ในคณะกรรมการในคณะกรรมการ.....}

(6) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจของหน่วยงานของรัฐ ดังเช่นที่กำหนดไว้ใน มาตรา 8 (6) มาตรา 17 มาตรา 18

(7) การมีส่วนร่วมในการเสนอหรือพิจารณาแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกนโยบายสาธารณะ ดังเช่นที่กำหนดไว้ใน มาตรา 8 (7) มาตรา 17

ประการที่หก กำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้ตลอดกระบวนการนโยบายสาธารณะ ด้วยรูปแบบวิธีการ และในระดับที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสม ดังนี้

1. ก่อนอนุมัติหรือให้ความเห็นชอบนโยบายสาธารณะ หน่วยงานของรัฐต้อง

1.1 จัดให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนและชุมชนก่อนเสนอให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอนุมัติหรือให้ความเห็นชอบ

1.2 ก่อนตัดสินใจดำเนินนโยบายสาธารณะที่มีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยคุณภาพชีวิต หรือมีผลต่อส่วนได้เสียอื่นของประชาชนหรือชุมชน หน่วยงานของรัฐ

(1) ต้องเปิดเผยข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผล เพื่อให้ประชาชนหรือชุมชนที่อาจได้รับผลกระทบได้รับทราบ

(2) ต้องจัดรับฟังความคิดเห็นและปรึกษาหารือผู้มีส่วนได้เสีย

(3) ต้องนำผลการรับฟังความคิดเห็นมาพิจารณาประกอบในกระบวนการตัดสินใจดำเนินนโยบายสาธารณะ และต้องหลีกเลี่ยงการดำเนินการที่จะมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยคุณภาพชีวิต หรือมีผลต่อส่วนได้เสียอื่นของประชาชนหรือชุมชน ยกเว้นกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ แต่หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีมาตรการป้องกันหรือมาตรการเยียวยาหรือชดเชยผลกระทบของนโยบายสาธารณะที่เหมาะสมและเป็นธรรม

2. ระหว่างดำเนินนโยบายสาธารณะ หน่วยงานของรัฐต้อง

2.1 จัดทำรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินนโยบายสาธารณะ เผยแพร่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ อย่างน้อยต้องไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง/ปี

2.2 ผูกพันในการปฏิบัติตามประกาศการตัดสินใจในการดำเนินนโยบายสาธารณะ

2.3 อาจจัดให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบายสาธารณะได้ตามความเหมาะสม

2.4 จัดให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการเสนอหรือพิจารณาแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกนโยบายสาธารณะ

2.5 กรณีที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นว่านโยบายสาธารณะก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนและชุมชน และมีได้ดำเนินการตามมาตรการป้องกันหรือเยียวยา หรือดำเนินการแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น มีสิทธิยื่นคำร้องต่อหน่วยงานของรัฐเพื่อให้พิจารณาดำเนินการตามมาตรการป้องกันหรือเยียวยาหรือแก้ไขปัญหาและผลกระทบดังกล่าวได้ ซึ่งหากมีผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ

ต้นฉบับร่างพระราชบัญญัติ...ที่ร่างโดย... ราชธานี พ.ศ.

อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใด ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถยื่นคำร้องต่อหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้ทบทวนหรือยกเลิกนโยบายสาธารณะนั้นได้

3. ภายหลังกำหนดนโยบายสาธารณะ หน่วยงานของรัฐต้อง

3.1 จัดรับฟังความคิดเห็นต่อการดำเนินนโยบายสาธารณะ

3.2 อาจจัดให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลนโยบายสาธารณะ

3.3 ผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินนโยบายสาธารณะเกินกว่าที่มีประกาศการตัดสินใจ มีสิทธิ

ร้องขอต่อคณะกรรมการ เพื่อแต่งตั้งเจ้าหน้าที่คุ้มครองสิทธิของประชาชน และมอบหมายให้ดำเนินคดีได้

ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่คุ้มครองสิทธิของประชาชนมีอำนาจฟ้องเรียกค่าเสียหายให้แก่ผู้ร้องขอได้ โดย

ให้ได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมด้วย

ประการที่เจ็ด กำหนดหลักเกณฑ์การจัดรับฟังความคิดเห็น ดังนี้

1. ต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับข้อมูลหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ

1.1 สาระสำคัญของนโยบายสาธารณะ

1.2 สถานที่ วิธีการ ขั้นตอนและระยะเวลาที่จะดำเนินการ

1.3 เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ

1.4 ผลกระทบของการดำเนินการ ทั้งผลดีและผลเสีย รวมทั้งมาตรการป้องกันหรือแก้ไขในกรณี

ที่อาจมีผลเสีย

1.5 การวิเคราะห์ความคุ้มค่า

1.6 รายละเอียดอื่นใดที่จะทำให้เกิดความเข้าใจในการดำเนินนโยบายสาธารณะ

ทั้งนี้ คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดแนวทางเพื่อให้หน่วยงานของรัฐจัดหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริง

และการเผยแพร่แก่ประชาชน

2. เมื่อจัดรับฟังความคิดเห็นแล้ว ให้ประกาศการตัดสินใจ โดยแสดงถึงเหตุผล ความจำเป็น มาตรการในการป้องกันหรือเยียวยา และการแก้ไขปัญหาและผลกระทบ ความคุ้มค่าของผลประโยชน์สาธารณะและทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด โดยเปิดเผยต่อสาธารณะเพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้